

סמסטר א' תשפ"א
מספר הקורס:
חדר: טרם נקבע/זום

מרצה: פרופ' יובל פלגי
יום ד', 12:00-10:00
דואר אלקטרוני: ypalgi@research.haifa.ac.il
שעות קבלה: בתיאום מראש עם המרצה

גישות להערכה פסיכולוגית של אוכלוסיה זקנה סימסטר א', תשפ"א, 2 ש"ס

מטרות:

הקורס יכלול היכרות תיאורטית ומעשית של הערכה של אוכלוסיה זקנה באמצעות הראיון הקליני. במהלך הקורס נלמד על מבנה הראיון הקליני ומטרותיו, על פי תיאורטיקנים מובילים בתחום. נבחן את תפקידיו של הראיון הן ככלי אבחוני והן כחלק מהתהליך הטיפולי, נכיר את מבנה הראיון על שלביו השונים, נלמד על מיומנויות, טכניקות וכלי ראיון שונים, ועל המידע שיש לשאוף אליו במהלך הראיון (חקירת סיבת הפנייה, ההיסטוריה האישית והמשפחתית של המראויין וכו'). נלמד כיצד לקבל החלטות אבחוניות בעזרת הריאיון (הן פורמולציה דינמית והן אבחנה על פי ה-DSM-5), וכיצד להשתמש במידע זה לקבלת החלטות ולתכנון תוכנית טיפולית, כמו גם להתמודדות עם תכנים ייחודיים ומודגשים בזיקנה כמו אובדנות, בדידות, אבל, מחלות וכ"ו העולים המהלך ראיון. בסיום הקורס נלמד ונתרגל כתיבת דו"ח סיכום ראיון.

הקורס יכלול הן לימוד תיאורטי והן התנסויות מעשיות (כנראה דרך הזום) של התלמידים – התלמידים יראיינו זה את זה לאורך כל הקורס, תוך שימוש במשחק תפקידים של הסטודנטים (תיאור קורות החיים של המראויין יינתן על ידי המנחה לסטודנט המשחק באותו הקורס). לאורך הקורס, נבחן גם ראיונות פסיכולוגיים ואחרים מערציי מדיה שונים.

יעדים:

בסיום הקורס הסטודנט:

1. יכיר תיאוריות פסיכולוגיות מרכזיות של ראיון.
2. יבין תהליכים פנימיים, בין-אישיים ותרבותיים בגיל הבגרות המאוחרת והזיקנה.
3. יכיר היבטים מרכזיים בהזדקנות מוצלחת לעומת הזדקנות פסיכופתולוגית בקרב מבוגרים וזקנים.
4. ייחשף לתהליכים פסיכולוגיים בבגרות המאוחרת ובזיקנה ברמת ההתנסות האישית במסגרת מטלת ראיון ביוגרפי.

דרישות הקורס:

1. השתתפות בשיעורים (עם מצלמות פתוחות חובה, היעדר מצלמה יחשב לחיסור).
2. קריאת חובה לכל שיעור
3. הגשת עבודת סיום.

ציון:

ציון הקורס מורכב משלושה חלקים:

1. 10% נוכחות השתתפות ונוכחות בכיתה (באמצעות מצלמת הזום) וראיון שיבצע התלמיד בכיתה במסגרת מטלות הקורס.
2. 90% מטלת ראיון ביוגרפי – עם אדם בגיל הזיקנה (65 ומעלה) – כל תלמיד/ה יראיין אדם קשיש בן 65 ומעלה, באופן אישי יתמלל את הראיון. לאחר מכן ינתח כל תלמיד/ה את הראיון על פי נושא או תיאוריה שיבחר, בהסתמך על חומר ההרצאות והקריאה המוצעת ויכתוב דו"ח מסכם של הערכת הזקן אותו ראיין. תלמידים שירצו בכך, יוכלו להסתמך בעבודה זו גם על מקורות קריאה נוספים לפי בחירתם. לאחר שיינתן לתלמידים תדריך מפורט בשיעור, העבודה תתבצע במהלך הסמסטר, ותוגש עד ליום רביעי ה- 28.1.21 (לא יתאפשרו איחורים מכל סיבה שהיא). כתיבת הניתוח והסיכום של העבודה תוגבל ל 6 עמודים. **הציון בעבודה יינתן על תמלול קפדני של הראיון (10%) ותוכן העבודה (90%)**. לתלמידים תתאפשר הדרכה שוטפת בביצוע הראיון ובכתיבת העבודה ע"י קשר עם מרצה הקורס באמצעות אימייל ושעות קבלה (תאום ישירות מול המרצה).

נושאי השיעורים וספרות חובה:

שעור 1: מטרת ההערכה ומאפייניו של הראיון הקליני באוכלוסיה זקנה.

- Knight, B.G. (1996). *Psychotherapy with Older Adults*. Adaptation for psychotherapy for older adults. Chapter 2 (pp. 19-41), Thousand Oaks: Sage.
- Morrison, J. (1995). *The First Interview*, Chapter 17 (pp. 192-193). N.Y.: The Guilford Press.

שעור 2: הראיון הקליני: אופיו ומבנהו.

- Sullivan, H.S. (1954). *The Psychiatric Interview*, Chapter 1. N.Y.: Norton.
- אוגדן, ת. (1989), הקצה הפרימיטיבי של החוויה, פרק 7, תל אביב: הוצאת עם עובד.

שעור 3: פתיחת הראיון: הדקות הראשונות של הראיון, מחשבות אודות ארגון וניהול הראיון, יצירת רפורט, וסריקה ראשונית לאיתור קשיים הקשורים בזיקנה.

- Knight, B.G. (1996). *Psychotherapy with Older Adults*. Building rapport with the older client. Chapter 3. (pp. 42-59), Thousand Oaks: Sage.
- Morrison, J. (1995). *The First Interview*, Chapter 1. N.Y.: The Guilford Press.
- Othmer, E., & Othmer, S.C. (2002). *The Clinical Interview Using DSM-IV-TR Vol 1*, Chapter 2, Washington Dc: American Psychiatric Publishing.

שיעור 4: מבנה הראיון: חקירת סיבת הפנייה והתלונה המרכזית.

- Morrison, J. (1995). *The First Interview*, Chapter 5. N.Y.: The Guilford Press.

שיעור 5: מבנה הראיון: חקירת ההיסטוריה האישית, המשפחתית, החברתית והתעסוקתית.

- Knight, B.G. (1996). *Psychotherapy with Older Adults*. Life review in psychotherapy with older adults. Chapter 8 (pp. 149-166), Thousand Oaks: Sage.
- Morrison, J. (1995). *The First Interview*, Chapter 8. N.Y.: The Guilford Press.

שיעור 6: כלים ומיומנויות לקבלת מידע מהמראיין, טכניקות ראיון שונות (ראיון משפחתי, כלי דיווח עצמי, קאונטר-טרנספרנס, טכניקות ראיון).

- Knight, B.G. (1996). *Psychotherapy with Older Adults*. Transference and countertransference with older adults. Chapter 4 (pp. 60-77), Thousand Oaks: Sage.
- McInnis-Dittrich, K. (2005). *Social Work with Elders: A Biopsychosocial Approach to Assessment and Intervention*. (pp.91-93). Boston: Pearson.
- Othmer, E., & Othmer, S.C. (2002). *The Clinical Interview Using DSM-IV-TR Vol 1*, Chapter 3 p. 47-69, Washington Dc: American Psychiatric Publishing.

- Sommers – Flanagan, S., & Sommers – Flanagan, R. (2003). Clinical Interviewing, Chapter 3, N.J.: John Wiley & sons, Inc.

שיעור 7: סיום הראיון

- Morrison, J. (1995). The First Interview, Chapter 14. N.Y.: The Guilford Press.
- Sullivan, H.S. (1954). The Psychiatric Interview, Chapter 9. N.Y.: Norton.

שיעור 8: קבלת החלטות אבחוניות: אבחון על פי קריטריונים פסיכיאטרים

- Othmer, E. & Othmer, S.C. (2002). The Clinical Interview Using DSM-IV-TR Vol 1, Chapter 6, Washington Dc: American Psychiatric Publishing.

שיעור 9: קבלת החלטות אבחוניות בראיון: פורמולציה דינמית

- Perry S., Cooper A M. & Michels, M.D. (1987). The psychodynamic Formulation: Its Purpose, Structure and Clinical Application. The American Journal of Psychiatry, 144(5), 543-550.
- Kernberg, O. (1986). Severe Personality Disorders Psychotherapeutic Strategies, Chapters 1-2. New Haven, CT: Yale university press.
- אוגדן, ת. (1989). הקצה הפרימיטיבי של החוויה, פרק 2, תל אביב: הוצאת עם עובד.
- שיעור 10: קבלת החלטות אבחוניות בראיון של קשישים ושימוש בכלי הראיון (סטטוס מנטלי וכלי דיווח עצמי) בהערכת דימנסיה ודליריום.

- Othmer, E. & Othmer, S.C. (2002). The Clinical Interview Using DSM-IV-TR Vol 1, Chapter 4, Washington Dc: American Psychiatric Publishing.
- Lichetenberg, P.A., (1999) (Ed.). Handbook of assessment in clinical gerontology. Chapters 7, 15, New York; John Wiley & sons.

שיעור 11: קבלת החלטות אבחוניות בראיון של קשישים ושימוש בכלי הראיון וכלי דיווח עצמי בהערכת דיכאון ותהליכי אבל.

- Lichetenberg, P.A., (1999) (Ed.). Handbook of assessment in clinical gerontology. Chapter 1, New York; John Wiley & sons.

שיעור 12: התמודדות עם שאלות אובדניות במהלך הערכה וראיון של קשישים

- Sommers – Flanagan, S., & Sommers – Flanagan, R. (2003). Clinical Interviewing, Chapter 9, N.J.: John Wiley & sons, Inc.

שיעור 13: כתיבת דו"ח מסכם והוראות לעבודה.

- Othmer, E., & Othmer, S.C. (2002). The Clinical Interview Using DSM-IV-TR Vol 1, Chapter 7, p.; 322-332, Washington Dc: American Psychiatric Publishing.
- Morrison, J. (1995). The First Interview, Chapter 20. N.Y.: The Guilford Press.
- Lichetenberg, P.A., (1999) (Ed.). Handbook of assessment in clinical gerontology. Chapter 1(pp. 47-48), New York; John Wiley & sons.

*** יתכנו שנויים בתוכנית ובסדר השיעורים, וכן ברשימת הקריאה.**